

Μάθημα 47ο

Ὁ θανάσιμος διάλογος (Ε')

Ερυσκόμαστε, παιδιά, στόν διάλογο ἀνάμεσα στήν Εὐά καί στόν ὄφι. Θυμόσαστε ὅτι εἴχαμε ἀναφερθεῖ πάνω στό θέμα τῆς ἀπαντήσεώς της καί εἴχαμε πεῖ ὅτι ὅπωςδήποτε αὐτά πού ἀπάντησε ἡ Εὐά στάθηκαν ἡ βάση νά προχωρήσει ὁ διάβολος στήν ἀνατροπή τῶν πρωτοπλάστων.

Θά σᾶς θυμίσω τίς μεθόδους ἐκεῖνες πού μετῆλθε καί μετέρχεται πάντοτε ὁ διάβολος, πού εἶναι ἡ συνύπαρξη, ὁ διάλογος, ἡ διείσδυση καί ἡ ἀνατροπή.

Ἀλλά σέ ὅλα ἐκεῖνα πού εἶπε ἡ Εὐά καί ἔδωσε ὕλη στόν διάβολο γιά νά συνεχίσει τό παρακάτω σχέδιό του τό πονηρότατο, τί ἀπάντησε ὁ διάβολος;

Διαβάζουμε: «Καί εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυναικί· οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ἥδει γάρ ὁ Θεός, ὅτι ἡ ἄν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καί ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλόν καί πονηρόν»¹. Καί εἶπε τό φίδι στή γυναίκα: Καθόλου δέν θά πεθάνετε, γιατί γνώριζε ὁ Θεός ὅτι τήν ἡμέρα πού θά γευθεῖτε αὐτόν, τόν καρπὸν τούτου τοῦ δένδρου, θά

---

1. Γέν. 3, 4-5.

διανοιχθούν τά μάτια σας καί τότε θά γίνετε σάν θεοί, γνωρίζοντας τό καλό καί τό πονηρό.

Στά λόγια αὐτά τοῦ διαβόλου, παιδιά, τί νά πεῖ κανεῖς; Παρατηροῦμε τρία πράγματα. Πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἓνα τεράστιο ψέμα. Καί νά φανταστεῖτε ὅτι εἶναι τό πρῶτο ψέμα μέ τό ὅποιο ὁ διάβολος παρουσιάζει τόν Θεό ψεύτη! Γι' αὐτό ὁ διάβολος πῆρε τήν προσηγορία, τό ὄνομα, *διάβολος*.

Τά ὀνόματα πού τοῦ ἔχουν ἀποδοθεῖ εἶναι ἀκριβῶς ἀπό τή στάση του, τή στάση κακουργίας πού παρουσιάζει· φέρ' εἰπεῖν, λέγεται *σατᾶν* ἢ *σατανᾶς*, πού εἶναι ἐβραϊκή λέξη καί θά πεῖ ὁ ἀντικείμενος. Χρησιμοποιεῖται καί ἡ ἐλληνική λέξη *ἀντικείμενος*, πού εἶναι αὐτός πού ἀντίκειται, αὐτός πού ἀντιλέγει, πού εἶναι ἀπέναντι. Λέει ὁ Θεός κάτι, ὁ διάβολος λέει τό ἀντίθετο, τό διαφορετικό.

Μήπως κι ἐμεῖς ἐδῶ, ὅταν, ἀπό ἓναν ἐγωισμό, λέμε κάτι τό ἀντίθετο, μήπως ἔχουμε καμμία ὁμοιότητα μέ τόν σατανᾶ, ὡς ἀντικείμενον στό θέλημα τοῦ Θεοῦ; Ὅταν λέμε Ὅχι, δέν πάω στήν ἐκκλησία!... Ὅχι, δέν κάνω αὐτό!... μήπως ἔχουμε καμμία συγγένεια; Ἄς τό σκεφθεῖ ὁ καθένας μας.

Καί κάτι ἀκόμη. Λέγεται *διάβολος* γιατί διέβαλε, κατηγόρησε τόν Θεό στούς πρωτοπλάστους. Εἶπε δηλαδή ὅτι ὁ Θεός δέν σκέπτεται ὅπως τούς τά εἶπε, ἀλλά σκέπτεται διαφορετικά. Ἄρα, τί ἔκανε ἐδῶ; διέβαλε τόν Θεό στούς πρωτοπλάστους. Συνεπῶς ἦταν τό πρῶτο μεγάλο ψέμα.

Γι' αὐτό καί ὁ Κύριος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, εἶπε ἀργότερα: «ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καί ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐ-

τῷ· ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ιδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ»². Ἐκεῖνος –ὁ διάβολος– ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἦταν ἀνθρωποκτόνος, ἤθελε δηλαδή νὰ φονεύσει τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς πρωτοπλάστους, καὶ στήν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ δέν στέκεται, γιατί δέν ὑπάρχει ἀλήθεια μέσα του· ὅταν λέει τό ψέμα, ἀπὸ μέσα του τό βγάζει, γιατί εἶναι ψεύτης καὶ ὁ πατέρας τοῦ ψεύδους! Μόνος του ὁ διάβολος χαλκεύει, ἐπινοεῖ καὶ ἐκφέρει τό ψέμα· δέν τοῦ λέει κάποιος πές ψέματα.

Πράγματι λοιπόν ἐδῶ βλέπουμε τὴ συμφωνία τῆς Ἀγίας Γραφῆς, Καινῆς καὶ Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς χαρακτηρίζει τὸν διάβολο ψεύτη καὶ πατέρα τοῦ ψεύδους ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ του ἀπέναντι στοὺς ἀνθρώπους· εἰδικὰ δέ γιὰ τοὺς πρωτοπλάστους ἐδῶ ἀναφέρεται καὶ ὡς ἀνθρωποκτόνος.

Ἄν, παιδιά, καμμιά φορὰ ὁ διάβολος πεῖ καὶ τὴν ἀλήθεια, ἔχει τὸν σκοπὸ του.

Ἀλήθεια, ὁ διάβολος λέει καὶ τὴν ἀλήθεια;...

Ναί, ναί, ὁ διάβολος λέει καὶ ἀλήθεια!

Ὅμως ὁ Χριστὸς δέν εἶπε ὅτι πάντα λέει τό ψέμα;

Ἐδῶ εἶναι τώρα τό σπουδαῖο. Ἄν καμμιά φορὰ ὁ διάβολος λέει τὴν ἀλήθεια, τό κάνει γιατί κι ἐδῶ εἶναι ἡ μέθοδός του, ὥστε νὰ κερδίσει τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ τὸν κάνει μετὰ νὰ πιστέψει σ' ἓνα μεγαλύτερο ψέμα πού θά τοῦ παρουσιάσει.

Νά σᾶς πῶ ἓνα παράδειγμα.

Ὅταν θέλουμε νὰ πιάσουμε ψάρια στὴ θάλασσα, στό ἀγκίστρι μας βάζουμε ἓνα δόλωμα. Αὐτό πού βάζουμε εἶναι φαί, ἅς ποῦμε ἓνα κομματάκι ψωμί. Μπο-

2. Ἰωάν. 8, 44.

ρούσαμε νά τό φᾶμε ἐμεῖς αὐτό τό κομματάκι τό ψωμί· ἀλλά προτιμοῦμε νά τό θυσιάσουμε, προκειμένου νά πιάσουμε ἓνα μεγάλο ψάρι, τό ὁποῖο βεβαίως ἔχει πολύ περισσότερο φαί ἀπ' ὅ,τι ἓνα κομματάκι ψωμί, ἓνα δόλωμα.

Αὐτό κάνει καί ὁ διάβολος. Ἡ ἀλήθεια πού λέει καμμιά φορά εἶναι ἓνα δόλωμα, γιά νά μᾶς παγιδέψει καί νά ἐκφέρει μετά τό μεγάλο του ψέμα.

Θά σᾶς πῶ ἓνα παράδειγμα ἀκόμη, ἀπό τήν Ἁγία Γραφή.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, μέ τόν Λουκᾶ καί τόν Σίλα, εἶχαν πάει στούς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας. Ἐκεῖ μία παιδίσκη, μία δούλη, ἡ ὁποία εἶχε πνεῦμα πύθωνος, δηλαδή ἦταν μαντευομένη, ὅταν περνοῦσε ὁ Ἀπόστολος μέ τούς συνεργάτες του, πετιόταν ἀπό τό σπίτι καί τούς ἀκολουθοῦσε. Αὐτή ἀνῆκε σέ κάποια ἀφεντικά, πού τήν ἐκμεταλλεύονταν γιά τή μαντική της ιδιότητα, διότι μάζεuan χρήματα. Αὐτή λοιπόν ἔλεγε: *Αὐτοί οἱ ἄνθρωποι εἶναι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, πού ἤρθαν ἐδῶ στήν πόλη γιά νά κηρύξουν τήν ὁδό τῆς σωτηρίας, τό Εὐαγγέλιο.* Ἀλήθεια δέν ἔλεγε ἡ μαντευομένη; Τήν ἀλήθεια ἔλεγε.

Ὅμως, ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀγανάκτησε μέ τήν συμπεριφορά, ὅχι τῆς παιδίσκης, ἀλλά τοῦ σατανᾶ, γιατί εἶχε νοῦν Χριστοῦ³ καί μποροῦσε νά βλέπει, πῶς ἀπό τίς ἐκφερόμενες ἀλήθειες, τό μέγα ψέμα. Κάποια στιγμή στάθηκε καί εἶπε στόν διάβολο: *Φύγε ἀπό τήν κοπέλα αὐτή, καί μή ξαναγυρίσεις πίσω!...* Τήν ἴδια ὥρα, παιδιά, ἡ παιδίσκη αὐτή ἔχασε τή μαντική της

3. Βλ. Α΄ Κορ. 2, 16.

ϊκανότητα, γιατί ἔφυγε ὁ διάβολος.

Ἡ περιπέτεια βέβαια τοῦ ἀποστόλου Παύλου καί τοῦ Σίλα ἀπό τήν ἐκδίκηση τοῦ διαβόλου εἶναι γνωστή· διαβάστε τίς *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων* νά τή δεῖτε.⁴

Ἀλλά γιατί ὁ ἀπόστολος Παῦλος δέν δέχθηκε τήν διαφήμιση τοῦ σατανᾶ; Δέν θά μπορούσε νά κάνει μιᾶ καλή δουλειά στήν πόλη, ἀφοῦ πρόσεχαν ὅλοι σ' αὐτήν τή *μαντευομένη* καί τήν *πίστευαν*; Θά ἦταν πάρα πολύ εὔκολο νά κάνει πολλούς Χριστιανούς μέσα στήν πόλη ἀξιοποιώντας τήν μαρτυρία τοῦ διαβόλου. Γιατί λοιπόν ὁ διάβολος ἤθελε νά κάνει κήρυγμα ὑπέρ τοῦ Εὐαγγελίου;

Ἄ, νά σᾶς πῶ· ἐδῶ εἶναι ἡ πονηριά του. Ἐκανε τό κήρυγμα ὑπέρ τοῦ Εὐαγγελίου, ὥστε ὅταν θά ἔφυγε ὁ Παῦλος, νά ἀνακατέψει μαζί μέ τήν ἀλήθεια καί τό ψέμα, μαζί μέ τήν ἀλήθεια τῆς πίστεως καί τήν αἵρεση, καί νά δημιουργήσει αὐτό πού λέμε *νοθεία*. Ἡ νοθεία εἶναι μία μέθοδος τοῦ σατανᾶ. Γι' αὐτόν λοιπόν τόν λόγο δέν ἤθελε ὁ ἀπόστολος Παῦλος συστάσεις ἀπό τόν διάβολο· διότι ὁ διάβολος θά ἔκανε αὐτή τήν νοθεία.

Νά σᾶς πῶ μιᾶ νοθεία; Τό ξεμάτιασμα. Βάζουν νερό μέ λάδι, ἀναφέρουν τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας, τῶν Ἁγίων... Στήν πραγματικότητα ὅμως δέν ἐπικαλοῦνται τόν Χριστό· νομίζουν ὅτι ἐπικαλοῦνται τόν Χριστό. Ἡ ἐκφώνηση ὅλων ἐκείνων τῶν λόγων καί ὅλη ἐκείνη ἡ διαδικασία ξέρετε ποῦ καταλήγει; νά εἶναι μία παραχάραξη τοῦ Μυστηρίου τοῦ Εὐχελαίου! μία νοθεία δηλαδή.

---

4. Πράξ. 16, 16-34.

Ὅπως θά ξέρετε, στή νοθεία δέν λείπει παντελῶς τό πολύτιμο στοιχείο. Ὅταν ἔχουμε μιά ψεύτικη λίρα, αὐτή βέβαια ἔχει μέσα χρυσάφι· ἀλλά ἔχει λίγο, εἶναι νοθευμένη, εἶναι κίβδηλη. Συνεπῶς ἐδῶ βλέπουμε ὅτι ἀρχή τοῦ σατανᾶ εἶναι νά λέει κάποτε μιά ἀλήθεια, γιά νά πεί παρακάτω ἓνα μεγάλο ψέμα, καί νά πλανᾷ τούς ἀνθρώπους. Προσοχή λοιπόν, ἅς τό ξέρουμε πολύ καλά αὐτό.

Δεύτερο στοιχείο. Ὁ διάβολος ἐδῶ, ἐκτός ἀπό τό ψέμα, εἶπε στήν Εὐά καί μιά τρομερή συκοφαντία ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Τί συκοφαντία; Ὅτι ὁ Θεός εἶναι φθονερός! Γνωρίζει ὁ Θεός, εἶπε, ὅτι ὅταν ἐσεῖς δοκιμάσετε ἀπό τόν καρπό θά γίνετε θεοί. Αὐτό ἦταν ἓνα ψέμα. Κι ἂν τό θέλετε μάλιστα, σᾶς πληροφορῶ ὅτι τό πρόγραμμα τοῦ Θεοῦ, δηλαδή τό θεῖο σχέδιο, ἦταν νά θεωθοῦν οἱ πρωτόπλαστοι, νά γίνουν θεοί! Ἀπόδειξη, ὅτι γι' αὐτό ἦρθε ὁ Ἰησοῦς Χριστός· γιά νά διορθώσει μέ τήν ὑπακοή Του πρὸς τόν Πατέρα ἐκεῖνο πού δέν πέτυχε ὁ Ἀδάμ μέ τήν ἀνυπακοή του. Δηλαδή, ὅπως ἀντιλαμβάνεστε, ὁ τελικός σκοπός τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ἡ θέωση.⁵

---

5. Ὁ Θεόφιλος Ἀντιοχείας φαίνεται πὺς χρησιμοποιεῖ πρῶτος τόν ὅρο *θέωση*, στήν *Πρὸς Αὐτόλυκον* ἐπιστολή του, περιορίζοντας τή σημασία του σ' αὐτὴν τῆς ἀθανασίας. Ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος συσχετίζει τὴν ἔννοια τῆς θεώσεως μέ τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου. Ὁ δὲ Θεοδώρητος Κύρου αἰτιολογεῖ: «Οὕτω καὶ θεὸς ὁ ἄνθρωπος ὠνομάσθη, ἐπεὶδὴ εἰκὼν προσηγορεύθη Θεοῦ.» (*Ερωτήσεις εἰς τὴν Γένεσιν*, Κ', PG 80, 105D). Ἴσως ὁ πῶς ἀναγνωρισμένος ὅρος γιά τὴν θέωση προέρχεται ἀπὸ τὸν μέγα Ἀθανάσιο (*Λόγος περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου*, PG 25, 96: «αὐτὸς γὰρ ἐν-ηθρώπησε, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν»). Κατὰ τὸν μέγαλο Ρῶσο

Τί σημαίνει *θέωση*; Σημαίνει νά γίνει ὁ Χριστιανός ἕνας μικρός κατά χάριν θεός, δηλαδή νά ἔχει μία κοινωνία μέ τόν Θεό. Καί αὐτήν τήν κοινωνία νά τήν ἔχει στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων, ὡς πλήρης ἄνθρωπος, μέ τήν ψυχοσωματική φύση του, ὅταν θά γίνει ἡ ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Ἔτσι θά ἦταν καί οἱ πρωτόπλαστοι στόν Παράδεισο, μή γευόμενοι θάνατον, κοινωνοῦντες μέ τόν Θεό.

Ἄρα αὐτό πού ἦταν στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ ὁ διάβολος τώρα τό παραποιεῖ, λέγοντας: *Σᾶς εἶπε νά μή δοκιμάσετε γιά νά μή γίνετε θεοί, νά μήν ἀνοίξουν τά μάτια σας· ἐνῶ ἂν δοκιμάσετε, θά γίνετε σάν θεοί καί θά μπορεῖτε νά διακρίνετε τό καλό ἀπό τό κακό, ὅπως καί ὁ Θεός*. Ἀλλά αὐτό πού εἶπε —*οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε*», δέν θά πεθάνετε μέ θάνατο— δέν ἦταν ἀπλῶς ψέμα, ἀλλά ἦταν παραποίηση τῆς ἀλήθειας, καί λέγεται *συκοφαντία*.

Ἀλλά τί εἶναι *συκοφαντία*; Συκοφαντία εἶναι ὅταν παραποιοῦμε τήν ἀλήθεια· λέμε γιά κάποιον κάτι πού δέν ἀληθεύει. Ὅμως αὐτό τό κάτι, ἀφοῦ δέν τό ἔχει κάνει ὁ ἄλλος, εἶναι φυσικά εἰς βάρος του. Αὐτό λέγεται *συκοφαντία*. Μπορῶ νά σᾶς πῶ, παιδιά, ὅτι μέχρι σήμερα αὐτή ἡ συκοφαντία τοῦ σατανᾶ καί τῶν ὀργάνων του ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ἐναντίον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γίνεται διαρκῶς καί διαρκῶς.

θεολόγο π. Γεώργιο Φλωρόφσκι, *θέωση* σημαίνει νίοθεσία ἀπό τόν Θεό (Οἱ Ἀνατολικοὶ Πατέρες τοῦ 4ου αἰῶνα, ἐκδ. Πουρναρᾶς, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 69). Βλ. *Ρωμ.* 8,15. *Γαλ.* 4,5. *Ἐφεσ.* 1,4 καί π. Ἀθανασίου Μυτιληναίου, *Ἡ Γένεσις, Τόμος Β΄, Μαθήματα 19ο-21ο*, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Κομνηνείου, Στόμιον Λαρίσης 2018.

Ἔχω ἓνα πολύ πρόχειρο παράδειγμα νά σᾶς πῶ, τό ὁποῖο μοῦ προκάλεσε κατάπληξη. Μιά κυρία μοῦ ἔδωσε ἓνα λεξικό, τοῦ Dinty's, ἀγγλοελληνικό-ἐλληνοαγγλικό, καί ἐπειδή πάρα πολλές κοπέλες ἀπό σᾶς μαθαίνετε ἀγγλικά, πᾶτε σέ φροντιστήρια, σᾶς λέω πώς εἶναι ἀπό τά καλύτερα λεξικά, σύντομο καί ἀκριβές. Ὡστόσο, τί ἔχουν βάλει τώρα μέσα; Στά ἐσώφυλλα, δηλαδή μετά τό ἐξώφυλλο, στό πρῶτο φύλλο, ὅπως καί στό τελευταῖο, διαφημίζουν κάπου πέντε-ἕξι βιβλία τῆς ἴδιας ἐκδόσεως, τά ὁποῖα εἶναι φρικώδη. Μέ κάτι ἐρωτήματα πού θέτουν, στρέφονται ἐναντίον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. *Ξέρετε, λένε, ὅτι ἐκεῖνο δέν ἦταν ἔτσι, ἀλλά ἦταν ἔτσι;... τό ἄλλο δέν ἔγινε ἔτσι, ἀλλά ἔγινε ἀλλιῶς;... Αὐτά τά βιβλία δέν τά ἔχω διαβάσει, ἀλλά μοῦ εἶναι γνωστά. Κι αὐτά τά χρησιμοποιοῦν πάρα πολύ οἱ Μασόνοι.*

Βλέπει λοιπόν κανεῖς ἐκεῖ τόν δάκτυλο τοῦ Σιωνισμοῦ τῶν Ἑβραίων, διά μέσου τοῦ Μασονισμοῦ, πού ἐπιδιώκει νά σπείρει στίς ψυχές τῶν Χριστιανῶν, καί ἰδιαίτερος τῶν νέων παιδιῶν, ὅπως τώρα δηλαδή μέ τή διαφήμιση μέσα στό λεξικό αὐτό τό ἀγγλοελληνικό, τήν ἀμφιβολία γιά τό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Φοβερό πράγμα... φοβερό!⁶

---

6. Ἡ ἡγεσία τῶν Σιωνιστῶν εἶναι φανατικοί καμπαλιστές, πού διποῦν νά ἐφαρμόσουν στήν Εὐρώπη τό σιωνιστικό τους ὄνειρο: νά συντρίβουν τόν Χριστιανισμό, νά διαλύσουν τά παραδοσιακά εὐρωπαϊκά κράτη καί νά ὑποτάξουν τοὺς πάντες καί τά πάντα σέ μιᾷ πανίσχυρη ἡγεσία Σιωνιστῶν, ἡ ὁποία δέν θά ἐπιτρέπει στοὺς λαοὺς οὔτε νά σκέφτονται! (Διόδωρος Ράμμος, Ἱστορικός-Ἀρχαιολόγος, *Γίνε θεός χωρίς τόν Θεό*, ἐκδ. παραγωγή Σαΐτης,

Αυτό ξέρετε τί αποδεικνύει; ὅτι ὁ διάβολος συνεχίζει νά συκοφαντεῖ τόν Θεό καί τόν Ἰησοῦ Χριστό. Ὅργανά του ἔχει τούς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι ἔχουν μείνει ἄπιστοι, ζηλοτυποῦν τούς Χριστιανούς, αἰσθάνονται φοβερά ἄσχημα ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν. Γιά τόν λόγο αὐτόν χάλκευσαν καί χαλκεύουν τέτοιου εἴδους βιβλία, τά ὅποια, παρακαλῶ, θέτουν σέ κυκλοφορία ἀνάμεσα στούς Χριστιανούς, γιά νά παγιδεύουν τίς ἀπλές ψυχές πού πιστεύουν στόν Χριστό.

Σᾶς τό εἶπα ἔτσι, ἐνδεικτικά, γιά νά καταλάβετε πῶς ὁ διάβολος συνεχίζει τό ἔργο τῆς συκοφαντίας ἐναντίον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μάλιστα, καί σ' αὐτά τά βιβλία, ἀλλά καί σέ ἄλλα πού ἔχω διαβάσει, βλέπει κανεῖς πῶς διαβάλλεται ὁ Θεός.

Τελευταῖα μάλιστα γίνεται μιά διαβολή ἐναντίον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης· τό ξέρετε αὐτό ἀπό τά σχολεῖα σας. Λένε ὅτι ὁ Θεός τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δῆθεν, εἶναι ἓνας ἐκδικητικός Θεός, ἓνας κακός, ἓνας ἄδικος, ἓνας αὐταρχικός, ἓνας ἀντιφατικός Θεός... ἐνῶ ὁ Θεός τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι διαφορετικός!

Αὐτά τά πράγματα εἶναι παραμύθια τῆς Χαλιμᾶς. Εἶναι τά παραμύθια ἐκεῖνα πού ἔλεγαν οἱ Γνωστικοί στούς τρεῖς πρώτους αἰῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τά παίρνουν σήμερα οἱ ἐχθροί τοῦ Χριστιανισμοῦ, τά ἀναμασοῦν, ἐπανακυκλοφορώντας τα διαρκῶς καί διαρκῶς σέ βιβλία, ἀκριβῶς γιά νά καταστρέφουν τίς ἀνθρώπινες ψυχές.

Ἀθήνα 2018, σ. 18). Βλ. *Πρωτόκολλα τῶν Σοφῶν τῆς Σιών, Κεφάλαιον ΙΔ΄*, ἐκδ. Νεκτ. Παναγόπουλος, Ἀθῆναι 1932, σσ. 114-116.

Σᾶς ξαναλέω ἄλλη μιά φορά, αὐτό εἶναι τό ἔργο τοῦ διαβόλου· ἡ κατασυκοφάντηση τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τοῦ ἔργου Του, δηλαδή τῆς Ἐκκλησίας.

Ἔχουμε ὅμως καί ἓνα τρίτο κακό πού ἔκανε ἐδῶ ὁ διάβολος· ὑπέβαλε στούς πρωτοπλάστους τήν ἐλπίδα τῆς ἰσοθεΐας, ὅτι μποροῦν νά γίνουν ἰσόθεοι. Αὐτό, τό τελευταῖο, ἦταν τό μέγιστο ψέμα.

Καί ὅχι μόνο ἰσόθεοι δέν ἔγιναν, ἀλλά ἔγιναν καί θνητοί, ἄν καί πλάστηκαν δυνάμενοι νά μή πεθάνουν. Ἀλλά ἐδῶ δέν θά πέθαιναν ἀπλῶς γιατί δοκίμασαν τόν καρπό, παραβαίνοντας τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ, καί ὅλα θά τελειώναν, ἀλλά τούς περιέμενε κάτι ἀκόμα χειρότερο. Ἐπειδή ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου πλάστηκε ἀθάνατη,⁷ θά εἶχε σάν συνέπεια τελικά νά βρῖσκεται στόν Ἄδη, στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων, καί νά βασανίζεται.

Βλέπετε ὅτι ἐκεῖνο πού περιμένει ὁ διάβολος γιά

---

7. Κατά τούς Πατέρες, ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς δέν εἶναι φυσικό γνώρισμά της, ὅπως τό ἐκλαμβάνουν οἱ Ἑλληνες φιλόσοφοι (βλ. Πλάτωνος *Τίμαιος*, 42cd, *Φαίδων* 80b-81c), ἀλλά χάρισμα πού δίνει ὁ Θεός. Τήν ἀλήθεια αὐτή τονίζει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ὅταν ἀναφέρει πώς ὁ Θεός χάρισε τήν οὐσία τῆς ψυχῆς στόν ἀνθρώπο ἐπειδή ἤθελε νά παραμείνει τό πλάσμα Του γιά πάντα ἀθάνατο (*Εἰς τὴν Γένεσιν*, *Ὁμιλία ΚΑ΄*, PG 53,177: «τὴν τῆς ψυχῆς οὐσίαν αὐτῷ ἐχαρίσατο βουλευθεὶς αὐτὸν καὶ ἀθανάτῳ εἶναι εἰς τὸ διηνεκές»), ὅπως καί ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος Λουγδούνου, κατά τόν ὁποῖο ἡ ψυχή φύσει μέν εἶναι θνητή, ἀλλά μέ τήν χάρη τοῦ Θεοῦ ἀθάνατη (*Ἐλεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως*, BEΠΕΣ 5, 165-166: «θνητὴ καὶ φθαρτὴ οὐσα (ἡ ψυχή), ἀθάνατος καὶ ἀφθαρτος γίνεται, οὐκ ἐξ ἰδίας ὑποστάσεως, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἐνέργειαν, τὸ δύνασθαι αὐτὸν τῷ θνητῷ τὴν ἀθανασία, καὶ τῷ φθαρτῷ περιποιήσασθαι τὴν ἀφθαρσίαν»).

τόν ἑαυτό του, τήν αἰώνια τιμωρία, ἀπό φθόνο τό ἐπιθυμεῖ γιά τούς ἄλλους. *Γιατί νά βασανίζομαι μόνον ἐγώ;... Θέλω νά βασανίζονται καί τά πλάσματα τοῦ Θεοῦ πού λέγονται ἄνθρωποι!...* Ἐπειδή ὑπάρχει ὁ φθόνος στόν διάβολο, γι' αὐτό τόν ἀποδίδει αὐτόν τόν φθόνο στόν Θεό.⁸

Ἔτσι, ἐδῶ ξεγελᾷ τούς πρωτοπλάστους μέ τήν ἐλπίδα μιᾶς ἰσοθεΐας, καί δείχνει ὅλη τήν κακουργία του θανατώνοντάς τους καί βιολογικά, δηλαδή σωματικά, ἀλλά καί πνευματικά. Ὡστε βλέπει κανεῖς ἐδῶ πῶς κινεῖται ὁ διάβολος προκειμένου νά ξεγελάσει τούς πρωτοπλάστους, μ' ἓνα ψέμα, μέ μία συκοφαντία καί μ' ἓνα ἀκόμη ψέμα.

Ἀλλά ἐδῶ τώρα θέτουμε ἓνα ἐρώτημα. Ὅσο λέγονται αὐτά μεταξύ Εὐας καί ὄφως, εἶδατε πουθενά, ἀκούσατε πουθενά, διαβάσατε πουθενά στό ἱερό κείμενο ὅτι μετεῖχε ὁ Ἀδάμ; Ὁ διάλογος διαμείβεται μεταξὺ τοῦ ὄφως καί τῆς Εὐας. Ὁ Ἀδάμ ποῦ ἦταν; Ἀπουσίαζε; Μήπως ἦταν παρών, ἀλλά δέν μετεῖχε αὐτοῦ τοῦ διαλόγου; Θά μπορούσαμε λοιπόν νά ποῦμε καί στίς δύο περιπτώσεις μερικά χρήσιμα στοιχεῖα.

Πρῶτα-πρῶτα, ἐάν ἀπουσίαζε ὁ Ἀδάμ, τότε θά λέγαμε ὅτι αὐτή ἡ ἀπουσία του ἦταν ἀνεπίτρεπτη.

Θά μοῦ πεῖτε: Ἔ, πῶς; νά μήν πάει λιγάκι παραπέρα; Κάπου παραπέρα μπορεῖ νά πῇγε.

---

8. Ἕνας μηχανισμός ἄμυνας εἶναι καί ἡ *προβολή*. Αὐτή, σύμφωνα μέ τήν *ἀναλυτική ψυχολογία*, εἶναι ἡ διαδικασία ὅπου οἱ ἰδέες, τά αἰσθήματα καί οἱ διαθέσεις πού βιώνει τό ὑποκείμενο ἀποδίδονται σέ ἄλλο πρόσωπο. Συχνά ὁ μηχανισμός αὐτός συνοδεύεται καί ἀπό ἰσχυρή ἀπόρριψη τοῦ ὑποκειμένου νά δεχθεῖ τό λάθος του.

Τότε όμως ἐπωφελήθηκε ὁ διάβολος καί ἐξαπάτησε τὴν Εὐα. Ἐνῶ μοιάζει νά εἶναι πολύ ἀπλό τό πρᾶγμα, ὅμως εἶναι πάρα πολύ σοβαρό. Βέβαια, τό νά ἀπουσιάζει ἓνας ἄνθρωπος ἀπό ἓναν ἄλλο πού εἶναι σύντροφός του, δέν εἶναι τόσο σπάνιο.

Νά σᾶς πῶ ἓνα παράδειγμα ἀπό τὴν Καινὴ Διαθήκη. Πρόκειται γιὰ μιὰ παραβολή πού εἶπε ὁ Χριστός.⁹ Πῆγαν ἐργάτες, λέει, κατ' ἐντολήν τοῦ ἀφεντικοῦ, καί ἔσπειραν ἓνα χωράφι. Ἐφυγαν αὐτοί. Τὴν νύχτα πῆγε κάποιος κακὸς ἄνθρωπος καί ἔσπειρε μέσα στό χωράφι ζιζάνια. Ὅταν φύτρωσε τό σιτάρι, φύτρωσαν καί τὰ ζιζάνια. Καί οἱ ἐργάτες λένε: Κύριε, μᾶς ἔδωσες καλὸ σπόρο· τὰ ζιζάνια ὅμως πῶς φύτρωσαν; Καί τοὺς ἀπαντᾷ ὁ κύριός τους: Ὅταν ἐσεῖς φύγατε ἀπὸ τό χωράφι καί πῆγατε σπῖτι σας νά κοιμηθεῖτε, τότε ἐν καιρῷ νυκτός πῆγε ὁ κακὸς αὐτός ἄνθρωπος καί ἔσπειρε τό χωράφι μέ ζιζάνια. Τί σημαίνει αὐτό; Μήπως ὅτι οἱ ἐργάτες ἔπρεπε νά κοιμοῦνται ἐκεῖ στό χωράφι;... Δέν εἶναι δυνατόν.

Ὑπάρχουν πολλές περιπτώσεις, πού δέν μπορούμε νά εἴμαστε πάντοτε ἐκεῖ πού θέλουμε· ἐγὼ κοντά στό ποίμνιό μου, ὁ ἓνας σύζυγος μαζί μέ τόν ἄλλο σύζυγο· ὁ ἓνας θά εἶναι κάπου ἐδῶ, ὁ ἄλλος θά εἶναι κάπου ἐκεῖ... Ἐδῶ ὅμως δέν πρόκειται περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ πρόκειται γιὰ μιὰ πτυχή, θά λέγαμε, πού μπορούμε νά τὴ σχολιάσουμε σάν πάρα πολύ χρήσιμη· ὅτι δηλαδή ὁ Ἀδάμ ἀπουσιάζει. Γιατί; δέν ξέρουμε· πάντως ὁ Ἀδάμ ἀπουσιάζει.

---

9. Βλ. *Ματθ.* 13, 24-43.

Αυτό όμως είχε ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Διότι ἂν ὁ Ἀδάμ ἦταν παρών, θά συνέβαινε αὐτό; Πιθανότατα ὄχι. Μά, θά μοῦ πεῖτε, ἦρθε μετὰ, ἢ μπορεῖ καί νά ἦταν. Θά τό δοῦμε στή συνέχεια.

Λέει ἡ Ἀγία Γραφή τό ἐξῆς θαυμάσιο –εἶναι στόν Ἐκκλησιαστή: «ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα... ὅτι ἐὰν πέσωσιν, ὁ εἷς ἐγερεῖ τὸν μέτοχον αὐτοῦ, καὶ οὐαὶ αὐτῷ τῷ ἐνί, ὅταν πέσῃ καὶ μὴ ᾗ δεύτερος ἐγεῖραι αὐτόν»¹⁰. Εἶναι πολὺ καλὸ νά εἶναι ἀνά δύο οἱ ἄνθρωποι, ἢ καὶ περισσότεροι, διότι ἂν πέσουν, ὁ ἕνας θά μπορεῖ νά σηκώσει τὸν συνάνθρωπό του· καὶ ἀλλοίμονο σ' αὐτόν τὸν ἕνα, πού ὅταν πέσει δέν ὑπάρχει δεύτερος γιὰ νά τὸν σηκώσει. Ἐπεσε ὁ ἕνας; ὁ ἄλλος πού δέν ἔπεσε θά τὸν σηκώσει· ἀλλὰ ἐάν εἶναι μόνος του καὶ πέσει, ποιὸς θά τὸν σηκώσει;

Εἶναι πολὺ σωστή αὐτή ἡ θέση, πράγματι· ἀλλοίμονο σὸ ἕναν!

Θυμηθεῖτε, ἐπίσης, ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη, ὅταν ὁ Χριστὸς ἔστειλε τοὺς μαθητές Του –ὄχι μόνο τοὺς δώδεκα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα– νά εὐαγγελισθοῦν τό Εὐαγγέλιο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ σέ πόλεις καὶ χωριά, πῶς τοὺς ἔστειλε; Τό θυμόσαστε; Ἀνά δύο. Σαφῶς τό λέει ἐκεῖ· «ἀνά δύο»¹¹. Γιατί ἀνά δύο; Ἐάν ὁ ἕνας πλανηθεῖ, νά τὸν διορθώσει ὁ ἄλλος. Ἄν ὁ ἕνας πάθει κάτι, νά τὸν βοηθήσει ὁ ἄλλος. Εἶναι μεγάλο πρᾶγμα νά πηγαίνουν ἀνά δύο.

Ἔτσι θά ἔπρεπε κι ἐδῶ.

10. 4, 9-10.

11. Βλ. Λουκᾶ 10, 1.

Θά πάρω τό θέμα τῶν συζύγων. Σήμερα, βέβαια, εἴσατε νεαρά πρόσωπα· αὐριο ὅμως θά κάνετε δική σας οἰκογένεια. Ἡ παρουσία καί τῶν δύο συζύγων σέ κάθε πρόβλημα εἶναι ἀναγκαιότατη. Εἶπα σέ κάθε πρόβλημα. Βεβαίως, ἡ γυναίκα εἶναι στό σπίτι της καί ὁ ἄνδρας εἶναι στή δουλειά του. Δέν ἐννοῶ αὐτή τήν περίπτωση, ἀλλά ἐννοῶ ὅτι στά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει τό σπίτι θά πρέπει καί οἱ δύο σύζυγοι νά εἶναι μαζί. Ὅταν ὁ ἕνας κάνει λάθος, πέφτει, ὁ ἄλλος νά τόν βοηθήσει καί νά τόν σηκώσει.

Βλέπετε πόσο σπουδαῖο εἶναι αὐτό; Βλέπετε τί βγαίνει ἀπό ὁδῶ, πραγματικά; Πρέπει λοιπόν οἱ δύο σύζυγοι νά εἶναι πάντοτε μαζί· νά μή χωρίζονται. Καταλάβετε τί ἐννοῶ· νά εἶναι πάντοτε μαζί, ὄχι τοπικά, ἀλλά νά ἔχουν τή συνάφειά τους, νά ἔχουν τήν κοινωνία τους, νά ἔχουν συνεννόηση, νά σκέπτονται τά πάντα μαζί οἱ δύο σύζυγοι. Σπουδαῖο! Διότι, ποῦ ἦταν ὁ Ἀδάμ; Ἄφησε τή γυναίκα του, θά λέγαμε, καί ἔφυγε;... Γιατί νά τό κάνει αὐτό; Δέν ὀφείλε νά εἶναι ἐκεῖ; Ναί, ἀλλά δυστυχῶς δέν ἦταν.

Δεύτερον. Ἐάν ὁ Ἀδάμ ἦταν ἐκεῖ, ἀλλά δέν μιλοῦσε, κακῶς ἔπραξε, διότι ὀφείλε νά μετέχει στόν διάλογο. Γιατί; Γιά νά ἀποφευχθεῖ ἡ ὀλισθηρότητα τοῦ ἐδάφους πού ἀναπτύχθηκε ἀνάμεσα στήν Εὐά καί τόν διάβολο. Ὅφειλε λοιπόν νά μιλήσει ὁ Ἀδάμ. Ἄν ἦταν παρών ἀλλά δέν μίλησε, αὐτό σημαίνει ὅτι ἄφησε πρωτοβουλία στή σύζυγό του, στή σύντροφό του, καί δέν ὑπῆρξε συζήτηση, δέν ὑπῆρξε σύσκεψη ἀνάμεσά τους.

Εἶναι πολύ ἐπικίνδυνο πράγμα ὅταν ὁ ἕνας ἀφήνει πρωτοβουλίες στόν ἄλλο καί μένει ἀμέτοχος στίς ἐ-

νέργειες του άλλου. Είναι κακό πράγμα αυτό. Ἡ πρωτοβουλία ἔχει ἄλλη διάσταση, ἢ γόνιμη πρωτοβουλία. Ὅταν δηλαδή πεῖ κανείς μία γνώμη καί θά ἤθελε νά πραγματοποιηθεῖ αὐτή, πρέπει νά τεθεῖ ὑπόψη καί τοῦ άλλου. Τό νά τεθεῖ ὑπόψη καί τοῦ άλλου δέν σημαίνει ὅτι δέν εἶναι πρωτοβουλία. Ἀλλά ὅταν ὁ ἕνας κινηθεῖ χωρίς νά ρωτήσῃ τόν άλλο, ἢ δίνει τήν πρωτοβουλία χωρίς νά μετέχει σέ τίποτα, τότε ἀναμφισβήτητα ἐδῶ ἔχουμε ἕνα σοβαρό λάθος, ἴσως μία καταστροφή.

Τί θά λέγαμε λοιπόν; Μήπως ὁ Ἀδάμ ἀπουσίαζε; Μήπως ὁ Ἀδάμ ἔδωσε τήν πρωτοβουλία στήν Εὕα; Γιά σκεφθεῖτε· ὁ Ἀδάμ ἦταν ὁ ἄνδρας πού πρῶτος αὐτός δημιουργήθηκε· ἀπό τόν Ἀδάμ δημιουργήθηκε ἡ Εὕα. Καί τώρα τί κάνει; Ἀφήνει τή γυναῖκα νά διαφεντεύει τρόπον τινά στή ζωή του; Ἀφήνει τή γυναῖκα νά διαχειρίζεται τίς ἐντολές πού ὁ ἴδιος πῆρε ἀπό τόν Θεό; Ἦταν μικρό πράγμα αὐτό, ἢ ἦταν πάρα πολύ σοβαρό; Καί ὅμως, βλέπετε, δέν τήρησε σωστή στάση.

Νά σᾶς πῶ ἄλλο ἕνα παραδεῖγμα πού εἶναι καίριο γιά τοὺς συζύγους· εἶναι ὅταν ὁ ἕνας ἀφήνει στόν άλλο τήν ἀγωγή τῶν παιδιῶν.

Λέει ἐπὶ παραδείγματι ὁ σύζυγος: Ἄ, ἐγώ τό κεφάλι μου τό ἔχω ἡσυχο. Δέν ἐνδιαφέρομαι καθόλου γιά τά παιδιά· ὅλα τά φροντίζει ἡ γυναῖκα μου.

Γιατί ἡ γυναῖκα σου ὅλα; Καί ἐσύ δέν πρέπει νά φροντίζεις γιά τά παιδιά σου; Γιατί ἀφήνεις ὅλη τήν πρωτοβουλία σ' ἐκείνη; Καί ἂν ἐκείνη πάρει θάρρος; Καί ἂν ἐκείνη κάνει λάθος; Καί σ' ἐσένα ὁ Θεός δέν ἐμπιστεύθηκε τά παιδιά; Καί σ' ἐσένα δέν δόθηκε ἡ ἐντολή νά φέρεις στόν κόσμο παιδιά καί νά τά μεγα-

λώσεις κατά Θεόν; Γιατί λοιπόν λές δέν ἀναλαμβάνω ἐγώ;...

Βλέπετε πόσο λεπτά σημεία εἶναι αὐτά καί πόσο ἐπικίνδυνα, ἂν δέν τά προσέξουμε; Καί, μή νομίζετε, αὐτά εἶναι καταστάσεις τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς, καί μέσα στίς χριστιανικές, παρακαλῶ, οἰκογένειες. Ἐσεῖς ὅμως, παιδιά, ὅταν κάποτε φτιάξετε μιὰ χριστιανική οἰκογένεια, νά τά προσέχετε αὐτά· νά ὑπάρχει βουλή, συνεννόηση.

Συμβαίνει κάτι στά παιδιά; ἡ σύζυγος θά τό πεῖ στόν σύζυγο, καί ἀντιστρόφως. Καί νά μή βλέπουμε αὐτό τό ἀπονενοημένο, νά κρύβει ἡ μάνα ἀπό τόν σύζυγο, ἀπό τόν πατέρα, τά παραπατήματα τῶν παιδιῶν! Ἡ κόρη ἢ ὁ γιός ἄρρηξε νά ἔρθει. *Ποῦ εἶναι τό παιδί;* νά ρωτάει ὁ πατέρας, πού κουρασμένος μπορεῖ ἐννιά ἡ ὥρα νά ἔπεσε νά κοιμηθεῖ. *Νά, ὅπου νά ἔρχεται...* νά ἀπαντᾷ ἡ μάνα, καί τό παιδί νά ἔρθει στίς δώδεκα ἡ ὥρα τά μεσάνυχτα, στή μία ἢ στίς τρεῖς! Καί νά σηκωθεί μάλιστα ἐκείνη καί ν' ἀνοίξει σιγά τήν πόρτα! *Οὔτε ὁ γάτος, οὔτε ἡ ζημιά!* Καί ὁ ταλαίπωρος ὁ πατέρας νά ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι τό παιδί εἶναι ἐντάξει, ἦρθε στό σπίτι νωρίς, ἦρθε καλά, κι ἐκεῖνο νά νυχτοπερπατάει! Εἶναι φοβερό πρᾶγμα. Καί τό κρύβει αὐτό ἡ μητέρα... τό κρύβει!

Ἐδῶ τώρα θά ἤθελα κάτι ἄλλο νά προσέξετε, πού εἶναι ἰδιαίτερα πολῦτιμο. Σχολιάζοντας τά τῆς Εὐας ὁ ἱερός Χρυσόστομος σέ μιὰ ὁμιλία του στή Γένεση, λέει ὅτι ἡ Εὐά ἦταν «οὐκ ἀνασχομένη μεῖναι ἐπὶ τῶν οἰκείων ὁρῶν»¹². Παρακαλῶ, προσέξτε αὐτήν τή φράση του.

12. *Εἰς τὴν Γένεσιν, Ὅμιλία IC', PG 53, 129.*

Τό ἀνασχομένη εἶναι ἀπό τό ρῆμα ἀνέχομαι. Ἡ Εὐα δέν ἀνεχόταν νά μείνει στούς δικούς της ὄρους.

Τήν ἴδια φράση ἀναφέρει καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, στόν πρῶτο του θεολογικό λόγο, ὡς ἑξῆς: «εἶσω τῶν ἡμετέρων ὄρων φιλοσοφῶμεν»¹³. Νά φιλοσοφοῦμε μέσα ἀπό τούς δικούς μας ὄρους. Προσέξτε, γιατί εἶναι πάρα πολύ σπουδαῖο αὐτό, παιδιά. Τί σημαίνει δικούς μας ὄρους; Σημαίνει πῶς ὀφείλε ἡ Εὐα νά ξέρει τά ὅριά της καί τίς δυνατότητές της.

Αὐτά τά χωρία, τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καί τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἔχουν πολύ εὐρεῖα ἔννοια. Θά μείνω λίγο στό θέμα τῆς γυναικός καί μετά θά τό γενικεύσω.

Στήν Καινή Διαθήκη, ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει ὅτι δέν ἐπιτρέπει στή γυναῖκα νά λαμβάνει μέρος στίς ἐκκλησιαστικές συνάξεις καί νά μιλάει καί νά ρωτᾷ καί δέν ξέρω τί ἄλλο. Ὅταν θά πάει στό σπίτι της, τότε νά ρωτήσῃ τόν ἄνδρα της τί ἦταν ἐκεῖνο πού εἰπώθηκε καί πού ἐνδεχομένως δέν κατάλαβε.¹⁴ Τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τό εἶπε ἔτσι, εἴτε μᾶς ἀρέσει εἴτε δέν μᾶς ἀρέσει. Σήμερα, βλέποντας μέσα ἀπό τίς διόπτρες τοῦ φεμινισμοῦ, ἴσως νά τό κατακρίνουμε· ἀλλά τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τό ὅρισε ἔτσι.

Τό συμπέρασμα εἶναι ὅτι ὀφείλει ἡ γυναῖκα νά ρωτήσῃ τόν ἄνδρα της στό σπίτι· δέν πρέπει νά μιλήσῃ στήν ἐκκλησία. Γιατί; Ἄν τό κάνει, τότε θά βγεῖ ἔξω ἀπό τούς ὄρους της. Δέν εἶναι οἱ ὅροι της αὐτοί, δέν εἶναι τά ὅριά της.

13. ΕΠΕ 25, 4, *Λόγος ΚΖ΄, Κατὰ εὐνομιανῶν προδιάλεξις*, σ. 18.

14. Βλ. Α΄ Κορ. 14, 34-35. Πρβλ. Α΄ Τιμ. 3, 11-14.

Ἡ Εὐα λοιπόν δέν εἶχε καμμία δικαιοδοσία νά ἀνοίξει διάλογο μέ τό φίδι. Θά μπορούσε, ὅταν ἄκουσε ἓνα φίδι νά μιλάει, νά πεῖ: Ὑἱ, στάσου· δέν ἔχω καμμιά κουβέντα μαζί σου. Ἐχω τόν σύντροφό μου· αὐτός θά σοῦ μιλήσει.

Σημειώστε δέ ὅτι ἡ Εὐα ἀπατήθηκε· ὁ Ἀδάμ δέν ἀπατήθηκε, ἀλλά παρασύρθηκε. Σαφῶς τό λέει ὁ ἅγιος ἀπόστολος Παῦλος.¹⁵ Σαφῶς! Δηλαδή, ἂν καλοῦσε ἡ Εὐα τόν Ἀδάμ, τελικά θά γλύτωνε. Ἀλλά τί ἔκανε ἡ Εὐα καί γιατί ἀπατήθηκε; γιατί βγήκε ἀπό τούς ὅρους της, βγήκε ἀπό τά ὅριά της. Μεγάλο πράγμα αὐτό, παιδιά.

Ἐπίσης, ὅταν ἡ γυναίκα βγαίνει τῶν οἰκείων ὅρων της, δηλαδή ἀπό τή γυναικεία της ἀποστολή, ὡς συζύγου καί ὡς μητέρας, ἔχει συνέπειες. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τόν ἄνδρα· θά σᾶς τό πῶ λίγο πιό κάτω. Βλέπετε, ἡ σύγχρονη μητέρα, ἡ σύγχρονη γυναίκα ἔχει πρό πολλοῦ βγεῖ ἀπό τούς οἰκείους ὅρους της!

Τό ἀποτέλεσμα; τό ξέρουμε. Λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος: *«Εὐάνθανε διὰ τῆς πείρας αὐτῆς μετ' οὐ πολὺ τῆς συμβουλῆς τὸ ὀλέθριον»*¹⁶. Σέ λίγο ἡ Εὐα μάθαινε διὰ τῆς πείρας της ὅτι ἡ συμβουλή ἦταν καταστροφική.

Ἔτσι λοιπόν, παιδιά, ὅταν βγαίνει ἡ γυναίκα ἀπό τούς ὅρους της, παθαίνει κακό.

Ἀλλά αὐτό δέν ἰσχύει μόνο γιά τή γυναίκα· ἰσχύει καί γιά τόν ἄνδρα· καί γι' αὐτόν ὑπάρχουν ὅροι.

Πρῶτα-πρῶτα, ὅταν ὁ Θεός νομοθετεῖ, στήν πραγματικότητα μᾶς θέτει ἐντός τῶν οἰκείων ὅρων, ὅπως

15. Βλ. Α' Τιμ. 2, 14.

16. *Εἰς τὴν Γένεσιν*, Ὁμιλία IC', PG 53, 129.

μᾶς εἶπε ὁ ἅγιος Γρηγόριος, «εἴσω τῶν οἰκείων ὅρων», μέσα στά ὅριά μας.

Ὅταν ὁ Θεός λέει δέν θά πορνεύεις, δέν θά μεθᾶς, ξέρεις τί σοῦ λέει στήν πραγματικότητα; Ὁ Θεός εἶναι ὁ κατασκευαστής μας, ξέρει τήν κατασκευή μας. Ὅταν λοιπόν σοῦ λέει δέν θά κάνεις αὐτά, ἐάν ἐσύ βγεῖς ἔξω ἀπό τούς ὅρους πού σοῦ θέτει, τούς νόμους, βγαίνεις ἔξω ἀπό τίς δυνατότητές σου, τότε θά καταστραφεῖς. Θά πρέπει λοιπόν νά ποῦμε ὅτι ἡ νομοθεσία τοῦ Θεοῦ, οἱ νόμοι τοῦ Θεοῦ, μᾶς περιορίζουν «εἴσω τῶν οἰκείων ὅρων», μέσα στούς οἰκείους ὅρους, μέσα στήν μάντρα, μέσα στίς δυνατότητές μας.

Ἀλλά εἶναι καί κάτι ἀκόμη. Τό κακό φθάνει στή γυναίκα, ἀλλά πρό παντός στόν ἄνδρα, στό νά θέλει νά βγεῖ ἔξω ἀπό τίς δυνατότητές του ὡς νοῦς· δηλαδή σέ κάποιες περιπτώσεις ἐπεκτείνεται στό νά κατανοήσῃ πράγματα πού εἶναι πέρα ἀπό τή δυνατότητα τῆς ἀνθρώπινης διανοίας. Γι' αὐτό λέει ὁ ἅγιος Γρηγόριος «εἴσω τῶν ἡμετέρων ὅρων φιλοσοφῶμεν», νά φιλοσοφοῦμε μόνο ἐντός τῶν δυνατοτήτων μας. Ἐκεῖνο πού δέν φθάνει τό μυαλό μας ἄς μή τό πολυεξετάζουμε· θά πάθουμε κακό.¹⁷

---

17. Ὁ π. Ἀθανάσιος, σέ μιὰ ὁμιλία του στήν ἐρμηνεία τῆς Ἀποκαλύψεως, ἔλεγε: Τό μυαλό μας –ἡ δομή του εἶναι τέτοια– δουλεῖ μετὰ τοῦ μηδενός καί τοῦ ἀπείρου. Αὐτές τίς δυο ἀκρότητες δέν τίς συλλαμβάνει. Ἄν ἐπιτρέπεται νά σᾶς τό δείξω μέ μιὰ μαθηματική σχέση –νά μέ συγκωρδέσετε γι' αὐτό– θά σχηματίζα μιὰ ἀνισότητα καί θά ἔβαζα αὐτά πού καταλαβαίνει τό ἀνθρώπινο μυαλό κάπου ἀνάμεσα στό μηδέν καί τό ἄπειρο, γιατί καταλαβαίνει μόνο ὅ,τι εἶναι πιο πάνω ἀπό τό μηδέν καί ὅ,τι εἶναι πιο κάτω ἀπό τό ἄπειρο. Ὅ,τι εἶναι πιο πάνω ἀπό τό μηδέν, τό μυαλό

Ἔτσι, παιδιά, θά μπορούσα νά σᾶς πῶ ὅτι ὁ Θεός ἐδῶ νομοθετεῖ καί λέει ὅτι καί ἡ γυναίκα καί ὁ ἄνδρας πρέπει νά κινοῦνται μέσα στά πλαίσια, μέσα στούς ὅρους, μέσα στίς δυνατότητες ἐκεῖνες πού ἔχουν ἐκ κατασκευῆς, καί στό σῶμα τους καί στήν ψυχή τους καί στή διάνοιά τους. Τότε δέν κινδυνεύουν.

Εἶναι ὅμως δύσκολο πράγμα νά βροῦμε αὐτούς τούς οἰκείους ὅρους. Εἶναι πολύ δύσκολο.

Καταρχάς βέβαια δέν εἶναι γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους οἱ ἴδιοι ὅροι. Ὑπάρχουν βέβαια ὅροι πού εἶναι γενικά γιά ὅλους· ἀλλά ἐδῶ ἔχουμε καί μία ἐξατομίκευση· δέν εἶναι γιά ὅλους. Ἄν δέν κάνεις γιά δήμαρχος, καί γίνεις δήμαρχος, θά καταστρέψεις τήν πόλη. Ἄν δέν κάνεις γιά δάσκαλος, καί γίνεις δάσκαλος, θά καταστρέψεις τά παιδιά. Ἄν δέν κάνεις γιά ἱερέας, καί γίνεις ἱερέας, θά καταστρέψεις τό ποίμνιο. Πρέπει νά ἔχουμε λοιπόν ἓνα γνῶθι σαυτόν, μία αὐτογνωσία, νά ξέρουμε τί δυνατότητες ἔχουμε, καί νά μή προσπαθοῦμε νά βγοῦμε ἔξω ἀπό αὐτές.

Ὡστόσο, ἐπανερχομαι στό θέμα καί κλείνω.

Ὁ Ἀδάμ, εἴτε ἀπουσίαζε εἴτε δέν ἔλαβε μέρος στόν διάλογο, εἶχε μερίδιο εὐθύνης. Ὅπως λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, «πολλή καί τοῦ ἀνδρός ἡ ῥαθυμία· ἐχρὴν ἔναυλον ἔχοντα τοῦ Θεοῦ τὴν ἐντολήν»¹⁸. Πολ-

---

μας τό καταλαβαίνει· ὅ,τι εἶναι πιό κάτω ἀπὸ τό ἄπειρο, τό μυαλό μας ἐπίσης τό καταλαβαίνει· πέρα ὅμως ἀπὸ τό μηδέν καί πέρα ἀπὸ τό ἄπειρο, κόκκαλο!... Ἡ δομὴ τοῦ ἀνθρώπινου μυαλοῦ μας εἶναι τέτοια (ἀπὸ τὸν ὑπὸ ἐκδοσὴ Τόμο Α΄, Ἐνότητα 9η). Βλ. 19η Ὁμιλία τοῦ π. Ἀθανασίου στὴ Σοφία Σειράχ (3, 23-26), ὅπου ἀναλύονται μορφές ὑπερηφανείας τῆς ἀνθρώπινης διανοίας.

18. Εἰς τὴν Γένεσιν, Ὁμιλία IC΄, PG 53, 130.

λή ἦταν καί τοῦ ἀνδρός ἡ ραθυμία· ἔπρεπε νά ἔχει αὐλό μέσα του πού νά ἀντηχεῖ τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Καί τοῦ Ἀδάμ ἡ ραθυμία, ἡ πνευματική τεμπελιά, δέν ἦταν λίγη· ἦταν πολλή· ἔπρεπε νά ἔχει συνέχεια ἔναυλον, νά ἡχεῖ δυνατά μέσα στά αὐτιά του, τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά ἐπειδή τεμπέλιασε, ἀκηδίασε, ἔμεινε ἀργός καί δέν ἀντέδρασε, γι' αὐτό κατέληξε στά γνωστά ὀλέθρια ἀποτελέσματα.

Ἀλλά, πρῶτα ὁ Θεός, θά συνεχίσουμε.

Κυριακή, 25 Μαρτίου 1984